

МӘРКӘЗЛӘШДИРИЛМИШ КИТАБХАНА СИСТЕМЛӘРИНДӘ КӘНЧ ОХУЧУЛАРА ХИДМӘТИН ВӘЗИЈӘТИ

(Азәрбајҗан Республикасы Мәдәнијәт Назирлији
киتابханаларынын материаллары әсасында)

Муртуз БАҒЫРОВ

баш мұәллим

Бәшәријәт тарихиндә кәнчлик һәмишә јүксәк гијмәтләндирилмиш, о, аиләнин, өлкәнин, дәвләтин кәләчәји вә гүдрәт мәнбәји һесаб едилмишдир. Дүнја вә өлкә бәди әдәбијјатында кәнчлијин парлаг образы јарадылмыш, елми вә публисист әдәбијјатда исә даһа долғун симасы верилмәклә, һәјатда јери вә ролу мұәјјән едилмишдир. ХХ әсрин 20-80-чи илләриндә социализм системинин мөвчуд олмасы вә кенишләнмәси нәтичәсиндә дүнја кәнчлији ики системин - социализм вә капитализм системинин кәнчләринә бөлүнмүш, онларын социал вә идеоложи тә"минатында ујғун олараг социализм-коммунизм вә буржуа идеолокијасы вә әхлагы һаким кәсилмиш, инкишафда олан бу нәсил, сөзүн һәгиги мә"насында, гурулушларын вә һаким даирәләрин аләт объектинә чеврилмишдир.

Кечмиш ССРИ мөканында олдуғу кими республикамызда фәалијјәт кәстәрән китабханаларда да Азәрбајҗан кәнчлијинин тә"лим-тәрбијәсинә вә мұталиәсинә биртәрәфли јанашылмыш, кәнчләрин шәхсијјәт кими формалашмасында вә јетишмәсиндә, дүнја мәдәнијјәтини вә елмини өјрәниб дәрк етмәсиндә, һуманист, бәшәри дујғу вә һиссләрлә әһатә олунмасында чох чидди сәһвләрә јол верилмишдир. Тоталитар режим вә болшевик тәблиғаты

Азәрбајҗан кәнчлијини тәхминән бир әсрә јахын сојкөкүндән, милли мәнлик идејаларындан, демәк олар ки, тәмамилә тәчрид етмишдир. Азәрбајҗанымызын бу күнкү ичтимаи-сијаси, социал-игтисади, елми, мә"нәви вә әхлаги һәјаты тәләб едир ки, кәнч нәслин өјрәнилмәсинә, гијмәтләндирилмәсинә, хүсусилә социал вә мұталиә проблемләринин һәлл едилмәсинә кечмишин елми бахышлары, идејалары, әхлагы илә дејил, мұстәгил суверен республиканын ганунаујғунлуғлары вә сивилизасијалы дүнјанын елми вә һуманист бахышлар кодекси әсасында јанашмағ лазымдыр. Бу ишдә өлкәдәки саһәви китабханаларла јанашы, дәвләт күтләви китабханаларынын - МКС-ләрин дә гаршысында чох чидди вә шәрәфли вәзифәләр дурур. Китабханаларымыз кәнч охучуларын сорғуларыны өдәјәркән илк нөвбәдә мұстәгил Азәрбајҗан Республикасы Конститусијасынын материалларына, дүнја шөһрәтли өлкә президенти Һ.Ә.Әлијевин кәнчләрлә бағлы мә"рузә, чыхыш вә төвсијәләриндән ирәли кәлән мүддәә вә идејалара әсасланмалыдыр. Һ.Ә.Әлијев демишдир: "...кәнчләримизин әсас вәзифәси өзүнү мұстәгил Азәрбајҗан Республикасынын инкишафына һәср етмәкдән, мұстәгил Азәрбајҗан Республикасынын јашамасына вә әбәди олмасына һәср етмәкдән ибарәт олмалыдыр".¹ Китабханаларымызын фәалијјәтинин башлыча гајәси, мәзмуну мәһз бу истигамәтә јөнәлдилмәлидир.

Апардығымыз тәдгигат нәтичәсиндә мә"лум олмушдур ки, Азәрбајҗанда кәнчләрә китабхана хидмәти бүтүн систем вә шәбәкәләрдә мөвчуддур. Өлкәнин саһәви китабханалары илә јанашы милли, республика вә күтләви китабханаларда бу иш мәзмун даирәсинин кенишлији илә диггәти чәлб едир. Китабхана ишинә даир мұвафиг гәрарлара әсасән 1976-чи илдән башлајараг Азәрбајҗан Республикасы Мәдәнијјәт Назирлији китабхана системиндә кәнчләрә хидмәт шәбәкәси јарадылмыш вә хејли кенишләндирилмишдир. Дәвләт күтләви китабханаларынын мәркәзләшдирилмәси нәтичәсиндә кәнч охучулар хидмәтин чоғрафијасында, мәзмунунда, формасында әсаслы дәјишикликләр едилмишдир. МКС-ләрин фәалијјәтинин тәшкилати-һүтуғи әсасларына ујғун олараг өлкәдә китабхана иши мәркәзләшдириләркән Азәрбајҗанын бөјүк шөһәр вә рајон МКС-нин Мәркәзи китабханасында кәнчләр шө"бәси, 50-дән чох МКС-дә исә кәнчләр китабхана филиаллары тәшкил едилмиш, галан бүтүн китабханаларда кәнчләрә хидмәт үмуми охучулар фонунда тәшкил едилмишдир.² Өлкә МКС-нин елә бир структуруну тапмағ тејри-мүмкүндүр ки, орада кәнчләрә китабхана хидмәти кәстәрилмәсин. Маралы һалдыр ки, Азәрбајҗанын көркәмли китабханашүнас-алимләринин, китабхана мұтәхәссисләринин елми-

тэдгигат ишләриндә, мүхтәлиф сәпкили онларча мәгаләләриндә Азәрбајчанда китабхана ишинин мәркәзләшдирилмәсинә, китабхана ишинин инкишафына вә тәкмилләшдирилмәсинә тарихи бир просес кими бахылмыш, ону дөнүш вә ислаһат кими сәчијјәләндирмишләр. Бурада охучулара хидмәт ишинин вәзијјәти дүзкүн вә объектив һәллини тапа билмишдир. Университет алим вә мүәллимләринин "Азәрбајчанда китабхана ишинин мәркәзләшдирилмәси мәсәләләри" адлы елми әсәрләринин мөвзу мөчмүәсиндә /БДУ-нун нәшри, 1986, 80 сәһ./ бир чох ишләрлә бәрәбәр МКС-дә охучулара хидмәт проблемләринә дә тохунулмушдур. Профессор А.А.Хәләфов јазыр: "... Јени системин јаранмасы китабханаларын потенциал имканларыны әһәмијјәти дәрәчәдә кенишләндирмиш, даһа зәнкин әдәбијјат фонду, тәкмилләшдирилмиш мә"лумат апараты олан ири китабхана мүәссисәләринин мејдана кәлмәсинә сәбәб олмушдур. Мәркәзләшмә заманы күтләви китабханаларын китаб фонду 5 милјон нүсхә, бу китабханаларда китаб верилиши 9 милјон нүсхә, охучуларын мигдары 513 мин нәфәр артмыш, 332 јени китабхана ачылмышдыр".³ Доғрудан да јени системин китабханаларда тәтбиги МКС-дә кәмијјәт вә кејфијјәт дәјишиклијинә сәбәб олмушдур ки, бу да системләрин бүтүн структурларындан охучуларын истифадәсинә реал шәраит јаратмыш, назирлијин китабханаларында чалышан 8416 нәфәр китабхана ишчисинин охучулара хидмәт кәстәрмәсинә вә әдәбијјатын кениш тәблиғи илә мәшғул олмасына имкан вермишдир.⁴ Әлбәттә, МКС-ин белә үсгүнлүкләрә малик олмасы, сөзсүз, кәнч охучуларын МКС-дән сәмәрәли шәкилдә истифадәсини бир нөв асанлашдырмышдыр. Гејд етмәк лазымдыр ки, дәвләт күтләви китабханалары 1975-1983-чү илләр арасында мәркәзләшдириләркән 69, сон илләрдә Азәрбајчан Республикасынын инзибати-әрази бөлкүсүндә олан дәјишикликләри (Ағстафа, Гобустан, Сәдәрәк вә башга рајонларын јаранмасы), әрази суверенлијимизин позулмасыны вә ермәни ишғалы алтында галан рајонларымызы да нәзәрә алсаг һазырда 74 МКС вардыр. Чох тәәссүфләр ки, бөјүк имканларын олмасына бахмајараг, Бакы шәһәринин 11 рајонундан јалныз 3-дә - Низами, Хәгаи вә Абшерон рајонларында китабханалар МКС-ә кечмиш, 8 рајонда - Әзизбөјов, Сураханы, Сәбајел, Јасамал, Бинәгәди, Нәсими, Гарадаг вә Нәриманов рајонларында исә дәвләт күтләви китабханалары мәркәзләшдирилмәмиш галмышдыр. 1994-чү илин мә"луматына кәрә, Бакы шәһәр мәдәнијјәт идарәсинин табелијиндә олан 91 китабханадан анчаг 15-и мәркәзләшдирмә шәраитиндә ишләјир. 76 китабханада бу вачиб мәсәлә һәлл едилмәмишдир. Бундан 19-у ушаг китабханасыдыр. Мөвчуд китабханаларда елмин мүхтәлиф

сәһәләринә даир 50124012 нүсхә әдәбијјат олмуш, онлардан 425.830 нәфәр мүхтәлиф категоријалы охучу истифадә етмишдир.⁵ Шәһәрин ушаг китабханалары да дахил олмагла мәркәзләшдирилмиш вә мәркәзләшдирилмәмиш бүтүн китабханаларда кәнчләрә хидмәт тәшкил едилмиш, кәнч охучулар үмуми охучуларын 35-45 фаизини, бә"зи һалларда исә даһа чохуну тәшкил едир. Бакы Мәркәзи Шәһәр Китабханасында кәнчләрә хидмәтин сәвијјәси даһа јүксәкдир. Бунула бәрәбәр пајтахт кәнчләринә Короленко адына Бакы Шәһәр Кәнчләр Китабханасы да 1980-чи илдән хидмәт кәстәрир вә онун бу сәһәдә зәнкин тәчрүбәси вардыр.

Гејд етмәк лазымдыр ки, өлкәнин социал-игтисади инкишафы дәвләт күтләви китабхана шәбәкәсинин кенишләндирилмәсинә дә сәбәб олмушдур. Фактлара мүрачиәт едәк: Мәдәнијјәт Назирлији системиндә 1975-чи илдә 3045 дәвләт күтләви китабханасы вар иди. Онларын фондунда елмин мүхтәлиф сәһәләринә даир 33,4 милјондан чох әдәбијјат варды вә бу китабханалардан 1,7 милјон (үмуми әһалинин сајы 5.734 миндән артыг иди) нәфәрдән артыг охучу истифадә едирди. Һәмин ил охучулара 44 милјон нүсхәдән чох әдәбијјат верилмишдир, 20 илдән сонра, јә"ни 1996-чы илдә исә үмуми вәзијјәт тамамилә дәјишмишдир: дәвләт күтләви китабханаларынын сајы 4640-а (1975-чи иллә мугәјисәдә 1595 китабхана јенидән ачылмышдыр), китаб фонду 38,8 милјон нүсхәјә (5,4 милјон нүсхә артыг) чатмыш, охучуларын сајы 3 милјона јахын олмуш (1,3 милјон нәфәр артыг) вә онлара 57 милјон нүсхәдән артыг (13 милјон нүсхә чох) әдәбијјат верилмишдир.⁶ 1988-1993-чү илләр арасында өлкәдә баш вермиш ичтимаи-сијаси һадисәләр әһалинин социал тәркибинин кәмијјәт кәстәричисиндә бир сыра дәјишикликләрин баш вермәсинә сәбәб олмушдур ки, бүтүн бунлар китабханаларын фәалијјәтиндә дә өзүнү кәстәрмишдир. Ејни заманда МКС-дә охучулара хидмәт ишини јахшылашдырмаг үчүн китабханалар ихтисаслы кадрларла тә"мин едилмиш, онларын мадди-техники базасы мөһкәмләндирилмиш, онларча китабхана мүәсир типли јени јарашыглы биналарда өз ишини гурмаға башламышдыр.

Тәдгиг олуна 1975-95-чи илләр арасында республика Мәдәнијјәт Назирлији китабханаларындан истифадә едән бүтүн социал групплар кими кәнч охучуларын да кәмијјәт кәстәричиләринин мәнзәрәсини јаратмаг мүәјјән гәдәр чәтиндир. Бу, бир сыра амилләрлә бағлыдыр. Белә ки, өлкәдә дәвләт китабханаларынын статистик топлусу узун илләр кечмиш ССРИ Мәдәнијјәт Назирлији вә ССРИ Статистика Комитәсинин мүәјјән етдији формаларда: "80А РИК" вә "6ҺК"-да апарылырды. Бу формаларын сорғу графалары тез-тез дәјишдирилдијиндән бүтүн социал групплар кими

кәнч охучуларын тәркиби һаггында мә"лумат да верилмирди. Ајры-ајры МКС-ләрин иллик мәтн һесабатына вә бә"зи илләрә аид статистик топлуларә әсасән кәнчләрә үмуми охучуларла јанашы, һәм дә ајрыча хидмәтин тәшкили фактларына раст кәлмәк олар. Мәсәлән, тәкчә 1977-чи илдә 5 рајон, 2 шәһәр, 18 кәнд, 4 ушаг - чәми 29 китабханада кәнчләр шә"бәси тәшкил едилир, сонрадан бу иш бир гајда оларәг давам етдирилир.⁷ 1978-чи илә аид статистик топлунун китабханаларын тип бөлкүсүндә исә "кәнчләр китабханасы" типинә раст кәлинилр. Бу да өлкә сәвијјәсиндә китабханаларда кәнчләрә ајрыча хидмәт нөвү һаггында сөз демәк имканы верир ки, бу, хүсуси тәдгигат объектидилр.

Өлкәнин дәвләт күтләви китабханаларынын МКС-ә кечмәсинин 20 или әрзиндә әһалијә, о чүмләдән кәнчләрә китабхана хидмәти саһәсиндә бир сыра наилијјәтләр әлдә едилмиш, бир чох МКС-ләрин зәнкин иш тәчрүбәси диггәт мәркәзиндә дурмушдур. Китабханалар өлкәнин, халгын ән ағыр илләриндә белә нәинки өз ишләрини дајандырмамыш, әксинә, әһалијә даһа јахшы хидмәт кәстәр-мәјә чалышмышдыр.

1990-1991-чи илләр өлкәнин, халгын ән ағыр сынаг илләри иди. Рус империјасынын тәчавүзкарлығы нәтичәсиндә 90-чы илдә "Ганлы јанвар" һадисәси баш вермиш, өлкә вә халг там шәкилдә сијаси вә информасија блокадасына алынмышды. Бу дәврдә мүхтәлиф социал групплар кими кәнч охучулар мүхтәлиф ичтимаи-сијаси, тарихи, елми-мә"нәви, милли сорғуларла бағлы тез-тез китабханалара мүрачиәт етмәли олурдулар. Лакин ири шәһәрләрдә, хүсусилә Бакы, Кәнчә, Сумгајыт вә башга мәркәзләрдә һәрби сензура һөкмран иди, һәрби комендантлар башга саһәләр кими китабханаларын да мәһдуд чәрчивәдә ишләмәсинә нәзарәт едирдиләр. Бүтүн бунлара бахмајараг охучуларда милли мәнлик шүүру, азадлыг вә демократик идејалар чох јүксәк сәвијјәјә галхдығындан китабханаларын ишиндә јени аһәнждарлыг дујулурду. Бир факты кәстәрмәк кифәјәтдилр ки, 1991-чи илдә назирлијин 4450 күтләви китабханасында 35.213.580 нүсхә әдәбијјат олмуш, онлардан 2.888.400 нәфәр охучу истифадә етмишдилр. һәмин охучуларын јаш хүсусијјәтләринә кәрә тәркиби беләдилр: 985,1 нәфәри /1 милјон нәфәрә јахын/ 15 јашына гәдәр олан ушаглар, 840,4 нәфәри 15 јашындан 21 јашына гәдәр олан кәнчләр, 1062,9 нәфәри исә үмуми охучулар тәшкил едирдиләр. Әкәр 22-29 јашында олан јеткин јашлы кәнчләри дә тәхминән нәзәрә алсаг, назирлијин дәвләт күтләви китабханаларындан истифадә едән кәнч охучулар үмуми охучуларын тәхминән 40-45%-ни тәшкил етмиш олур. Бүтүн категоријалы охучуларә китабханалардан елмин мүхтәлиф саһәләринә даир 59.007,41 нүсхә

/тәхминән 60 милјон нүсхә/ әдәбијјат верилмишдилр. Бундан 5.273 41 нүсхәни ичтимаи-сијаси, 2.252,79 нүсхәни елми-тәбии вә тибб әдәбијјаты, 3.091,06 нүсхәни техники әдәбијјат, 2.625,37 нүсхәни инчәсәнәт әдәбијјаты вә 45.733,81 нүсхәни исә бәдии әдәбијјат тәшкил едилр. Азәрбајчан дилиндә әдәбијјат верилиши 477 423,33 нүсхә тәшкил едилр. Бу да бөјүк кәстәричидилр, тәгдирәләјиг һалдыр. Бу өлкәдәки ичтимаи-сијаси һадисәләрлә вә ермәни тәчавүзү илә әлағәдар өлкә әһалисинин, о чүмләдән охучуларын милли тәркибиндә әсаслы дәјишиклик нәтичәсиндә баш вермишдилр. үмумијјәлә, өлкәдә вәзијјәтин ағыр олмасына бахмајараг, гејд олуна китабханалар 60 милјон нүсхәјә јахын әдәбијјаты охучулар арасында тәблиғ едә билмишдилр. Орта һесабла һәр бир охучу 20 нүсхәдән чох әдәбијјатдан истифадә етмиш, китаб дәвријјәси 1,6 дәфә олмушдур.⁸

Фактлар кәстәрилр ки, Бакы шәһәринин Низами вә Хәтәи МКС-ләри, Сумгајыт шәһәр МКС, Губа, Газах, Загатала, Ләнкәран вә башга МКС-ләрин адлары һәмишә ифтихарла чәкилилр, онлар һаггында дәври мәтбуатда бир чох мәгаләләр чап едилир. Бунларын ичәрисиндә Ләнкәран МКС-ин фәалијјәтинин бир сыра мөғамларына нәзәр јетирәк.

Ләнкәран Азәрбајчанын мәдәни мәркәзләриндән бири һесап едилир. Буранын кәнд тәсәррүфаты өлкәнин игтисади потенсиалынын мөһкәмләндирилмәсиндә хүсуси јер тутур. Рајонда дәвләт күтләви китабханаларынын МКС-ә кечмәси тез һәлл едилмишдилр. Әкәр 1985-чи илдә МКС-дә 66 китабхана вар идисә, 1990-чы илдә онларын сајы 94-ә чатдырылмыш, јә"ни 28 јени китабхана ачылмышдыр.⁹ МКС-дә әһалијә, о чүмләдән кәнчләрә китабхана хидмәти һаггында бә"зи фактлара нәзәр јетирәк. 1985-чи илдә рајон МКС-ин 66 китабханасынын фондунда 636,2 нүсхә әдәбијјат вар иди. Ондан 99,6 нәфәр охучу, о чүмләдән 32 мин 900 нәфәр кәнч охучу /14-21 вә 22-29 јашында олан охучулар/ истифадә етмиш, бүтүн охучуларә 2 милјон 56 мин 700 нүсхә әдәбијјат верилмишдилр. 1990-чы илдә МКС-ин китаб фонду артырылараг 892,4 нүсхәјә чатдырылмыш, үмуми охучулар 102 мин 900 нәфәрә, о чүмләдән кәнч охучуларын сајы 61 мин 390 нәфәр, үмуми китаб верилиши исә 2 милјон 88 мин 200 нүсхә олмушдур. Демәли, 1985-чи илә нисбәтән 1990-чы илдә китаб фонду 256 мин 200 нүсхә, үмуми охучуларын сајы 3300 нәфәр, о чүмләдән кәнч охучулар 28 мин 490 нәфәр, јә"ни 2 дәфә артмышдыр ки, бу да тәгдирәләјиг һалдыр. Рајонун бир чох китабханаларында МКС-нин мәркәзи китабханасында, онларча китабхана филиалларында охучуларә, о чүмләдән кәнчләрә китабхана хидмәти иши јахшы гурулмушдур.

Бунларын ичәрисиндә МКС-ин кәнчләр китабхана филиалынын иши даһа јахшыдыр. Кәнчләр китабхана филиалы 1983-чү илдә тәшкил едилмишдир. О вахт китабханада 11402 нүсхә әдәбијјат вар иди, бундан 3016 охучу, о чүмләдән 2 мин 300 кәнч охучу истифадә едирди вә бүтүн охучулара 52095 нүсхә әдәбијјат верилмишди. 1990-чы илдә исә китабхана фонду артырылараг 16739 нүсхә, ондан истифадә едән кәнч охучуларын сајы исә 3290 нәфәрә чатдырылмышдыр. Охучулара 56611 нүсхә әдәбијјат верилмишдир. Үмумијјәтлә, рајон МКС-ин үмуми охучуларынын 50%-ни кәнчләр тәшкил едир ки, бу да гәнаәтбәхшидр.⁹ Лакин назирлијин мәркәзләшдирилмиш вә мәркәзләшмәјән китабханаларынын һамысында үмуми охучуларла бәрабәр кәнч охучулара китабхана хидмәти һеч дә јүксәк сәвијјәдә дејилдир.

1975-1990-чы вә ондан сонракы илләрдә Азәрбајҗан охучусу, о чүмләдән кәнчләр китабханаларда бир-биринә ујғун кәлмәјән, тәзадлы мөвзуларла, идеја вә фикирләрлә гаршылашмалы олмушлар. Белә ки, һәммин дөврдә "Марксизм-ленинизм идејалары мәғлуб едилмәздир", "Совет вәтәнпәрвәрлији вә социалист бејнәлмиләлчилији", "Халғлар достлуғу", "Совет ордусу дүнјада сүлһ ордусудур", "ССРИ мәним вәтәнимдир" вә саир кими јүзләрчә мөвзуларла халғы, хүсусилә кәнчлији тарихи милли гајнағлардан узағлашдырмыш, бу мөвзулары китабханаларын тәблиғат машынына чевирмишдиләр. Әсрин 90-чы илләриндән бәри исә ушағлар, јенијетмә вә кәнчләр, үмумијјәтлә бүтүн охучулар кениш информасија каналлары илә бәрабәр китабханаларда Азәрбајҗанын мүстәгиллији, суверенлији, демократик чәмијјәт гуручулуғу, шәхсијјәтиндә Азәрбајҗан халғынын мүдриклији, азадлыгсәвәрлији вә Шәһидлик зирвәси, "Тарихи гәһрәманлыг", "Милли гәһрәманлыг", "Азәрбајҗан кәнчлијинә дәвләт гајғысы" илә јанашы "милли сатғынлыг", "милли хәјанәт", "ермәни тәчавүзкарлығы", "рус империја сијасәти", "фәрарилик" вә саир мөвзуларла тез-тез гаршылашмалы олулар.

Гејд етмәк јеринә дүшәр ки, Шуша вә Кәлбәчәр истисна олмағла, Азәрбајҗанын Зәнкилан, Губадлы, Ағдам, Чәбрајыл, Лачын, Фүзули вә Хочалы МКС-ләриндә 1992-1993-чү илләрин мә"луматына кәрә 582 дәвләт күтләви китабханасы, онларын фондунда 3 милјон 78 мин 700 нүсхәдән чох әдәбијјат олмушдур. Бу китабханалардан 236 мин 300 нәфәр охучу истифадә етмиш, онлара 4 милјон 116 мин 300 нүсхә әдәбијјат верилмишдир. Бураја Хочалы МКС һаггында мә"лумат дахил дејилдир.¹⁰ Бу әразиләрдә јашајан 1 милјона јахын сакин мүхтәлиф рекионлара сәпәләндикләринә кәрә онлара китабхана хидмәти мөвчуд дејилдир. Игтисади

чәтинликләр, иш јерләринин олмамасы Азәрбајҗан кәнчләринин өлкәдән кәнара күтләви ахынына сәбәб олмуш вә бу китабханаларымызын охучу кәстәричисинә дә мәнфи тә"сир етмишдир. Азәрбајҗанда китаб нәшринин бөһранлы вәзијјәтини, тарихи милли гајнағларла бағлы чап едилмиш әдәбијјатын баһалығы вә аз нүсхәлији, малијјә чәтинликләри китабхана фондларынын комплектләшдирилмәси вә формалашдырылмасына пис тә"сир кәстәрмишдир ки, бу да китабхана-охучу мүнәсибәтиндә бир чох проблемләр вә чәтинликләр јаратмышдыр. Азәрбајҗан Республикасы Мәдәнијјәт Назирлији вә МКС-ләрин рәһбәрлији китабханаларын реал вәзијјәтини дүзкүн гијмәтләндирмәли, охучулара, о чүмләдән кәнчләрә китабхана хидмәтиндә әсаслы дәјишикликләр етмәлидирләр.

МӘНБӘЛӘР

1. Әлијев һ.Ә. һәр бир Азәрбајҗан кәнчи мүстәгил дәвләтимизин фәал гуручусу олмалыдыр: /Мәстәгил Азәрбајҗан Республикасы кәнчләринин биринчи форумунда өлкә президентинин нитги // Азәрбајҗан.-1996.-6 февр.

2. Бағыров М. Азәрбајҗанда кәнчләрә китабхана хидмәтинин тәшкили: /М.Ә.Рәсулзадә адына БДУ-нун 75 иллик јубилејинә һәср олунмуш елми конфранс. һуманитар елмләр. БДУ-нун нәшри, 1994. С.166-167.

3. Хәләфов А.А. Азәрбајҗанда китабхана ишинин мәркәзләшдирилмәсинин бә"зи јекунлары вә тәкмилләшдирилмәси мәсәләләри: /Азәрбајҗанда китабхана ишинин мәркәзләшдирилмәси мәсәләләри.- БДУ-нун нәшри, 1986. - С.10.

4. Азәрбајҗан Республикасы Мәдәнијјәт Назирлијинин 1996-чы илә аид күтләви вә универсал китабханаларынын иллик статистик топлусу.

5. Бакы шәһәр мәдәнијјәт идарәсинин 1994-чү илә аид күтләви вә универсал китабханаларынын иллик статистик топлусу.

6. Азәрбајҗан Мәдәнијјәт Назирлијинин 1975-1996-чы илләрә аид күтләви вә универсал китабханаларынын иллик статистик топлусу.

7. Азәрбајҗан Республикасы Мәдәнијјәт Назирлијинин 1997-чи илә аид статистик топлусу.

8. Азәрбајҗан Республикасы Мәдәнијјәт Назирлијинин 1991-чи илә аид күтләви вә универсал китабханаларынын иллик статистик топлусу.

9. Ләнкәран рајон МКС-ин 1985-1990-чы илләрә аид иллик мәтн вә статистик топлусу.

10.Зәнкилан, Губадлы, Ағдам, Чәбрајыл, Лачын, Фүзули вә Хочалы МКС-ин 1992-1993-чү илләрә аид иллик статистик топлусу.